

УДК 94 (477.8):355.292.5

Степан БОРЧУК, Андрій ГУМЕНЯК

УНІФОРМА ВОЯКІВ УПА

У статті досліджується уніформа, яку використовували представники УПА в роки Другої світової війни. Значну увагу приділено джерелам забезпечення військового одягом партизанських формувань УПА. Охарактеризовано основні риси військового одягу вермахту та Червоної армії, що застосовувалися на території Галичини. Проаналізовано спроби встановлення власних знаків розрізнення та проектів, що регулювали зміни у військовому одязі. Відзначено відображення застосування військового одягу окупаційних держав крізь призму спогадів радянських партизанів і представників ОУН. Указано факт традиційності елементів української уніформи першої половини ХХ ст. Зроблено висновок про невідповідність звань УПА званням сучасних Збройних сил України.

Ключові слова: уніформа, військовий одяг, УПА, мундир, знаки розрізнення.

Як відомо, у кожній армії, що репрезентує власну державу, присутній хоча б один із таких елементів: уніформа, знаки розрізнення звань і родів військ, а також самі звання. УПА була військовим формуванням, яке утворилося в умовах радянсько-німецької війни та відсутності Української держави. Однак навіть у таких умовах вона зберігала традиції української уніформи ще від часів Б.Хмельницького.

У працях 40–90-х рр. ХХ ст. проблема військового одягу та знаків розрізнення вояків УПА майже не розглядалася. У діаспорних писемних джерелах відображено факти використання головних уборів, характерних для військових формувань 1914–1921 рр. В українській зарубіжній історіографії виокремлено лише спогади й згадки про використання знаків розрізнення звань українських військових формувань. Проблема військового одягу окупаційних армій розглянуто в працях К.Бішопа¹ та С.Дроб'язка². Сучасна українська та зарубіжна історіографія українського націоналістичного підпілля розглядає проблему наявності елементів знаків розрізнення.

Мета статті – проаналізувати зразки військового одягу та знаків розрізнення, що застосовувалися в УПА, а також їхніх проектів.

Загальне керівництво над УПА здійснювали ОУН та офіційно еміграційний уряд УНР на чолі з А.Лівицьким. Їхнім завданням було постачання солдатів уніформою в умовах німецького окупаційного режиму. Із цієї причини виготовлення військового одягу УПА відбувалося таємно, тому не вдавалося забезпечити всі її структурні одиниці, через що не існувало єдиної військової форми для всіх вояків. Тому вона являла собою комплекти уніформ вермахту, Червоної армії, цивільного вбрання та поєднання їх із деталями українських військових форм 1914–1921 рр., що свідчило про збереження традиційності³.

Одним із джерел забезпечення військовим одягом УПА було обмундирування ворожих солдатів, яке здобувало в боях чи покинутих ворожих складах. Зокрема, 29 серпня 1943 р. у бою біля села Крупець на Дубенщині вдалося захопити 98 пар німецьких чобіт, 73 пари штанів, 74 мундири та понад 1 000 військових шапок⁴.

Іншим джерелом забезпечення одягом вояків УПА, яке найчастіше й називають нині її ветерани, було самостійне пошиття. Він виготовлявся в підпільних сільських майстернях. Найпоширенішим матеріалом для виготовлення мундирів було полотно. Підтвердження наявності загальноновстановленої уніформи знаходимо в донесеннях радянських партизанів⁵. В одному з них говориться, що “у с. Берестя (Сарненщина) націоналісти збирають полотно, ремені, сумки і мають загальну, встановлену для націоналістів, форму із полотна”⁶.

У період німецької окупації деякі зразки ввозилися з Німеччини, але вони були призначені не для вояків УПА, а для українських батальйонів “Нахтігаль” і “Роланд”, які перебували в складі вермахту⁷. Прикладом використання уніформи військово-силових структур може слугувати командир рою в Боринському районі на Львівщині “Довбуш”, який носив есесівську уніформу й перейшов до УПА з дивізії СС “Галичина”⁸.

Військові формування УПА носили такі складові форми вермахту. Основою був односторонній вовняний польовий кітель відтінку feldgrau, на якому розміщувалися чотири кишені та темно-зелений (згодом темно-сірий) закритий комір, у поєднанні з прямими однотонними штанами з підтяжками. Верхнім літнім одягом була сіра польова куртка зразка 1936 р., що мала відкритий комір, яку носили німецькі танкісти. Із червня 1944 р. використовувалася вкорочена куртка. Зимовим верхнім одягом була двобортна шинель відтінку feldgrau із відкидним коміром темно-сірого кольору. Через необхідність маскуванню застосовувалися камуфляжні блузи-анораки та плащ-намети, на яких були розміщені петлі для кріплення гілок. Під час боїв використовувалися німецькі каски зразків 1936, 1939 та 1942 років⁹.

Як і будь-яка партизанська армія, УПА використовувала безліч цивільних зразків взуття до постолів включно. Статутні ж одиниці були представлені коричневими маршовими черевиками для рядових і високими шнурованими й нешнурованими офіцерськими чорними чоботами з кованою підошвою. Позитивним фактом є надійність такого взуття, однак узимку ноги в ньому замерзали. У гірській місцевості вояки носили єгерські німецькі чоботи, які на носку мали сталеві виступи у вигляді колючок. Таке взуття було ідеальним для переміщення по нерівній поверхні. Чоботи індивідуального пошиття мали шкіряну підошву¹⁰.

За даними Ю.Довгана, нижнім одягом була кольорова або біла спідня сорочка й кальсони. Ця білизна, за особистим свідченням покійного М.Зеленчука, використовувалася до початку 1950-х рр. На ноги одягали кальсони та онучі¹¹.

Повний комплект польової уніформи Червоної армії, згідно з наказами 27 жовтня 1936 р. і 22 травня 1940 р., виглядав так. Головним елементом була гімнастерка кольору хакі. Клапан нагрудної кишені офіцера був складної форми з виступом у вигляді букви “V”. У солдатів він мав прямокутну форму. Другим головним елементом уніформи було галіфе. Солдатська деталь цього одягу мала підсилюючі нашивання ромбічної форми на колінах. Взуттям офіцерів були високі чоботи, а солдатів – черевики з обмотками або шкіряні кирзові чоботи. У бою солдати Червоної армії одягали пілотки з нашитою на них п’ятикутною зіркою, офіцери – кашкети¹². Знаки розрізнення окупаційних армій в основному не запозичували для запобігання нещасним випадкам під час бойових дій.

На території Галичини до приходу радянських військ більшість представників УПА носили мундири німецького зразка. Підтвердженням цього є спогади стрільця Івана Дмитрика: “Разом із курінним Реном стояв молодий старшина. Вбраний в німецьку уніформу і шапку петлюрівку з жовтим шнурочком, він виглядав дуже добре”¹³.

Військовий одяг Червоної армії з’явився лише з приходом її на територію Галичини. На Долинщині зафіксовано його використання в ході її окупації радянськими військами. У спогадах, датованих 11 вересня 1944 р., ідеться про те, що: “на другий день, коли зійшло сонце, п’ять стрільців у советських уніформах їдуть на м-ські поля”¹⁴.

Незважаючи на випадки використання повних комплектів радянської та німецької військової форми, більшість вояків УПА не носили їх з огляду на указ Головної Команди 1943 р. про заборону їхнього застосування. Виняток стосувався лише крайових командирів загонів на ворожих територіях, боївок Служби Безпеки ОУН і розвідників. Однак через прихід Червоної армії окремі структурні одиниці УПА продовжували одягати повні комплекти ворожих уніформ¹⁵. Улітку 1945 р. факт появи повстанського загону в радянських мундирах біля села Баня-Березів на Косівщині змусив залишити цей населений пункт командира відтинка “Гуцульщина”, проте пізніше виявилось, що це був загін УПА¹⁶.

На західноукраїнських землях були присутні факти використання деталей одягу українських військових формувань 1914–1921 рр. Із зазначеного вище уривка зі спогадів Івана Дмитрика можна зробити висновок про використання жовтого шнура УГА на петлюрівці¹⁷.

Кокарди УПА були саморобними й виготовлялися з доступних матеріалів: гілз патронів, дерева тощо. Вони вирізнялися великим розмаїттям, а їхній вигляд залежав від майстра, який їх виготовляв. Вояки деяких відділів мали на шапках однакові відзнаки, зроблені одним виробником. Зокрема, у курені Хмари УПА-“Захід” вони мали вигляд фігурного блакитного щита із жовтим тризубом¹⁸.

Із перших днів існування УПА використовувалися пряжки з українським гербом. Вони вироблялися за індивідуальною технікою вояків із різноманітного матеріалу: гарматних гільз, крил літака або шляхом переробки іноземних зразків, зокрема, заміни гітлерівської та радянської символіки тризубами¹⁹.

Офіційно оформлення УПА відбулося в лютому 1943 р. Документальним підтвердженням цього є наказ відділу УПА “Погром”, виданий у грудні 1943 р., який стосувався санітарно-гігієнічних вимог щодо військової форми. Для збереження одягу в чистоті вояки повинні були щотижня його прати й кожен день перевіряти на наявність вошей. Обов’язком санітарів була періодична дезінфекція вбрання. Регламентувався суворий контроль догляду за одягом: “Ройовий два рази в тиждень має переглянути одяг козаків. Чотові раз на тиждень, а санітари щоденно доглядають козаків, аби вони дотримувались санітарних приписів”²⁰. Згідно з наказом від 12 жовтня 1943 р. по загону УПА “Котловина”, усім бійцям заборонялося носити портупей – пояси, що одягалися через праве плече: “Забороняю козакам і підстаршинам, і старшинам частин “Котловини” ношення опасок через плече, як недоцільне”²¹.

Виданням проектів знаків розрізнення займалася ОУН для створення армії, завданням якої було здобуття незалежності Української держави. Уже в лютому 1940 р. референт пропагандивного відділу С.Ленкавський запропонував зразки зубчаток (елемент уніформи на комірці кітеля), які використовувалися в УГА²². Однак він був реалізований лише в уніформі української допоміжної поліції, представники якої носили червоні зубчатки на комірці. В УПА-“Захід” застосовувався їхній аналог із трьома зубцями, який нашивався на чорну підкладку, що, очевидно, символізувало чорно-червоний прапор ОУН²³.

У квітні 1941 р. було розроблено Інструкцію референтури пропаганди ОУН(Б), відповідно до якої на лівому рукаві трофейної радянської уніформи або цивільного одягу мала бути розміщена жовто-синя пов’язка шириною 10–15 см. Згідно з указаним документом, передбачалося носіння радянських головних уборів. Однак його не було завершено через окупацію військами вермахту українських земель, у результаті чого запровадження єдиної форми відкладалося. Очевидно, цей проект збігався з уніформою, яку носив Т.Боровець-Бульба. На пов’язці розміщувалося зображення тризуба, який носили на лівому рукаві гімнастерки представники офіцерських та генеральських звань Армії УНР²⁴.

Унаслідок оформлення УПА, постало питання встановлення єдиної системи звань і функційних відзнак²⁵. Наказом 18 грудня 1943 р. їх було визначено для всіх загонів УПА. 27 січня 1943 р. наказом ч. 3/44 на Волині та Поліссі було введено функційні відзнаки у вигляді шевронів, які нашивалися на комір і рукава нижче від ліктя: 1) 1 червона прямокутна нашивка (ройовий); 2) 2 нашивки (чотовий); 3) 3 нашивки (сотенний); 4) 1 шеврон (курінний); 5) 2 шеврони (командир загону); 6) 3 червоні шеврони (командир воєнної округи (групи)); 7) червоний тризуб над шевроном (крайовий командир УПА); 8) срібний тризуб із дубовим листком (головний командир УПА)²⁶. Варто підкреслити, що на своїх портретах Р.Шухевич зображений у мундирі з тризубами золотистого кольору. Ці відзнаки було скасовано в 1944 р. через втрати серед представників вищого військового командування²⁷.

Не можна з точністю стверджувати про існування проекту єдиної форми та знаків розрізнення звань в УПА. П.Аббот стверджує, що його справді запланували, але не реалізували²⁸. Д. Веденєєв вважає, що він був розроблений на межі 1943–1944 рр. для УПА-“Північ”. Восени 1944 р. Головна команда УПА видала розпорядження про уніфікацію форми бійців і зняття знаків розрізнення ворожих армій²⁹.

В основу покрою обмундирування був покладений німецький зразок. Передбачалося ввести полотняну блузу захисного кольору, схожу на німецький польовий кітель зразка 1942 р. із чорними манжетами на рукавах, і штани з підтяжками та зав’язками знизу штанин. Головним убором мала бути сіра або біла пілотка з круглою кокардою Галицької армії, на якій мало розміщуватися зображення тризуба³⁰.

Проектом передбачено два види знаків розрізнення звань – погони та петлиці. Перші вказували тільки на категорію: рядові та підстаршини – чотирикутні клапани чорного кольору, старшини – аналогічні, проте з обшивкою у вигляді білої стрічки, генерали – блакитний щиток із гаптованими золотою ниткою тризубом і вінком. Чорні погони з гострим кінцем присті-

балися до мундира за допомогою хлястика та гудзика, обтягнутого білою тканиною. Звання мало відрізнятися кількістю восьмипроменевих білих зірок, вишитих білою ниткою³¹. Стрільці на погонах не мали жодних відзнак. Відзнаками старших стрільців, ройових і чотових передбачалися білі шеврони (відповідно від 1 до 3). Погони бунчужних та підхорунжих обшивалися білою стрічкою на краях; на погонах поручників, сотників і майорів – від 1 до 3 білих стрічок відповідно, розміщених упоперек; у майорів, підполковників та полковників – переплетення двох шевронів; у генерал-хорунжих, генерал-майорів і генерал-полковників – зигзаг³².

На Волині та Галичині назви звань не завжди збігалися. Найнижчим званням у волинсько-поліських формуваннях УПА було козак, а на Галичині – стрілець. Вище командування УПА, яке належало до ОУН(Б), використовувало військові ступені УГА та функційні відзнаки одночасно: Роман Шухевич поєднував посаду Головного командира й військове звання генерал-хорунжого.

Судячи з датування указу осінню 1944 р., він мав розповсюджуватися і на УНРА, яку очолював Т.Боровець-Бульба. Дата могла збігатися з її підпорядкуванням ОУН(Б) 1 листопада 1944 р. Однак керівник УНРА не підпорядкувався ОУН(Б) через завершення окупації всіх українських земель Радянським Союзом 28 жовтня 1944 р.: “Опинившись під новою советською окупацією, наша підземна армія була автоматично позбавлена усіх тих міражних перспектив відновлення української державности, що їх пропагувала партія Лебеда і Бандери”³³. Проте ні про указ, ні про проект уніформи та знаків розрізнення Т.Боровець-Бульба не згадує.

Проект указу С.Музичук датує 1943–1944 рр. Д. Веденєєв вважає, що його захопили в одному з боїв на початку 1944 р. радянські війська. Очевидно, що ним був саме указ Головного командира УПА Р.Шухевича 18 грудня 1943 р. про функційні відзнаки. Описані вище червоні шеврони нашивалися на рукави військового одягу в Червоній армії до початку 1943 року³⁴. Їх наявність на мундирах УПА є однією з причин безпідставного звинувачення в переодяганні представників українського націоналістичного підпілля в працівників НКВС.

Отже, уніформа вояків УПА, незважаючи на наявність єдиного проекту, на практиці не мала спільного для всіх військових формувань зразка через неможливість налагодження її масового виробництва в умовах німецької окупації та встановлення радянської влади, а також спільного підпорядкування. Але сам факт присутності української символіки, знаків розрізнення, наявності національних головних уборів свідчить про існування армії в умовах відсутності держави. Нам залишається тільки шкодувати, що традиції звань УПА як військової структури не втілилися в сучасних Збройних силах України. Принаймні поки що.

1. Бишоп К. Немецкая пехота Второй мировой войны / Крис Бишоп ; [пер. с англ. С. Дробязко]. – М. : Эксмо, 2009. – 192 с.
2. Дробязко С. Вторая мировая война 1939–1945. Пехота вермахта. Военно-историческая серия “СОЛДАТЪ” / С. Дробязко, А. Карашук. – М. : Изд-во “Астрель”, 2000. – 62 с.
3. Гриневич В. Історія українського війська (1917–1995) / В. Гриневич, Б. Гриневич, Б. Якимович ; [упоряд. Я. Дашкевич]. – Львів : Світ, 1996. – 840 с.
4. Музичук С. М. Українські військові формування ХХ століття : організація, уніформа, символіка. Українська Повстанча Армія / С. Музичук, І. Марчук. – Рівне : Б-ка журналу “Однострій”, 2006. – 56 с.
5. Там само. – С. 24.
6. Доповідна записка Українського Штабу партизанського руху про діяльність українських націоналістів на окупованій території України. 7 січня 1943 р. // Сергійчук В. ОУН і УПА в роки війни: нові документи і матеріали. – К. : Дніпро, 1996. – 496 с.
7. Музичук С. Батальони “Nachtigall” и “Rolland” (Дружини Украинских Националистов). 1941–1942 / С. Музичук // Однострій. – Рівне, 2000. – № 3. – С. 25–33.
8. Манзуренко В. Фотоархів УПА: Бошелковская находка / В. Манзуренко // Однострій. – Рівне, 2000. – № 3. – С. 34–38.
9. Молот войны. Полная энциклопедия немецкой армии 1933–1945 гг. / под ред. Д. А. Тараса ; пер. с англ. А. В. Жабцева. – Минск : Харвест, 2010. – 400 с.
10. Українська Повстанська Армія. Історія нескорених / [відп. ред. та упоряд. В. В’ятрович та ін.] – 3-є вид. – Львів : Центр досліджень визвольного руху, 2011. – 352 с.

11. Довган Ю. Л. Форма, спорядження та амуніція УПА / Ю. Довган // Воєнна історія Галичини і Закарпаття. Науковий збірник : матеріали Всеукр. наук. військ.-іст. конф. (Львів, 15 квіт. 2010 р.). – К., 2010. – С. 450–454.
12. Липатов П. Униформа Красной Армии. Знаки различия, обмундирование, снаряжение сухопутных войск Красной Армии и войск НКВД 1936–1945 гг. / П. Липатов // Техника – Молодежи. – 2001.
13. Дмитрик І. У лісах Лемківщини : спомини вояка УПА / І. Дмитрик. – 3-є вид. – К. : Сучасність, 1982. – 303 с.
14. УПА в світлі документів з боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу 1942–1950 рр. – Ч. 1. – Видання Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів, 1957.
15. Музичук С. М. Указ. праця. – С. 25.
16. Ткаченко С. Повстанческая армия: тактика борьбы / С. Ткаченко. – Минск : Харвест, 2000. – 527 с.
17. Музичук С. М. Указ. праця. – С. 37.
18. Там само. – С. 51.
19. Манзуренко В. Ремінні пряжки УПА / В. Манзуренко // Однострій. – Рівне, 2001. – № 6. – С. 28–29.
20. Наказ ч. 7 [грудень 1943 р.] // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 2 : Волинь і Полісся: УПА та запілля (1943–1944). Документи і матеріали / [упоряд. О. Вовк, І. Павленко]. – К. ; Торонто : Ін-т укр. археографії та джерелознав. ім. М. С. Грушевського НАН України, 1999. – С. 575–577.
21. Наказ ч. 5 від 12 жовтня 1943 р. // Літопис УПА. Нова серія. – Т. 2 : Волинь і Полісся: УПА та запілля (1943–1944). Документи і матеріали / [упоряд. О. Вовк, І. Павленко]. – К. ; Торонто : Ін-т укр. археографії та джерелознав. ім. М. С. Грушевського НАН України, 1999. – С. 558–561.
22. Музичук С. М. Указ. праця. – С. 20.
23. Там само. – С. 49.
24. Там само. – С. 21.
25. Наказ головного військового штабу УПА про організаційну структуру Українських збройних сил 18 грудня 1943 р. // Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті. Документи і матеріали / відп. ред. М. Кугутяк. – Івано-Франківськ : КПФ “ЛІК”, 2009. – Т. 2. – Кн. 1 : 1939–1945. – 600 с.
26. Хмель С. Ф. Українська партизанка (з крайових матеріалів) / С. Хмель. – Лондон : Видання Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів, 1959. – 274 с.
27. Українська Повстанська Армія. Історія нескорених / [відп. ред. та упоряд. В. В'ятрович та ін.]. – 3-є вид. – Львів : Центр досліджень визвольного руху, 2011. – 352 с.
28. Аббот П. Українська Повстанська Армія, 1941–1955 рр. / П. Аббот, Є. Пінак // Українські армії 1914–1955. – Оксфорд : Osprey publishing, 2004.
29. Веденєєв Д. Форма УПА: невідомий проект / Д. Веденєєв // Однострій. – 2000. – № 4. – С. 15–16.
30. Чмир М. Галицька Армія 1918–1920 / М. Чмир, Є. Пінак, С. Музичук. – Рівне : Олег Зень, 2008. – 79 с.
31. Веденєєв Д. Указ. праця. – С. 15.
32. Там само. – С. 16.
33. Бульба-Боровець Т. Армія без держави: слава і трагедія українського повстанського руху. Спогади / Т. Бульба-Боровець. – Вінніпег : Ін-т Дослідів Волині ч. 45 Накладом Товариства “Волинь”, 1981. – 327 с.
34. Шалито А. Униформа Красной Армии 1918–1945 / А. Шалито, И. Савченков. – М. : Восточный горизонт, 2001.

В статье исследуется униформа, которую использовали представители УПА в годы Второй мировой войны. Значительное внимание уделено источникам обеспечения военной одеждой партизанских формирований УПА. Охарактеризованы основные черты военной одежды вермахта и Красной армии, которая применялась на территории Галиции. Проанализированы попытки установления собственных знаков различия и проектов, регулирующих изменения в военной одежде. Отмечено отражение применения военной одежды оккупационных держав сквозь призму воспоминаний советских партизан и представителей ОУН. Указан факт традиционности элементов униформ украинских военных формирований первой половины ХХ в. Сделан вывод о несоответствии званий УПА званням современных Вооруженных сил Украины.

Ключевые слова: униформа, военная одежда, УПА, мундир, знаки различия.

The article examines the uniforms, which were used by representatives of the UPA during the Second World War. Special attention is paid to the sources of UPA partisan units military clothing. The basic features of Wehrmacht and the Army of USSR military garment in Galicia are characterized. The attempts of establishing the UPA insignia and projects which are governing military clothes' changes are analysed. The reflection of

using the military clothing occupying powers in the light of memories of Soviet partisans and OUN members noted. The fact of Ukrainian War Forces' uniform traditionalism of the first half of the twentieth century was showed. The conclusion of non-conformity titles UPA rank modern Armed Forces of Ukraine was made.

Keywords: uniform, military garment, UPA, uniform, insignia.

УДК 792 (477.83/.86) "1941/1944"

Віра ПРОКОП'ЯК

ПОЛІТИКА НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЙНОЇ ВЛАДИ ЩОДО УКРАЇНСЬКИХ ПРОФЕСІЙНИХ ТЕАТРІВ У ГАЛИЧИНІ (1941–1944 рр.)

У статті окреслюється політика німецької окупаційної влади щодо українських професійних театрів у Галичині (1941–1944 рр.), досліджуються шляхи взаємодії українських громадських організацій з німецькою адміністрацією для збереження та діяльності національних театральних осередків.

Ключові слова: дистрикт Галичина, окупація, національно-культурне життя, театральний процес, галицький театр.

Дослідження діяльності українського театру в Галичині періоду німецької окупації є важливою складовою ланкою історії вітчизняного театрознавства. Позаяк театр на окупованих німцями українських землях за своєю суттю був провідником ідей самостійності України, у театрознавчих розвідках радянського періоду винятково з політичних мотивів тематика його функціонування на західноукраїнських землях була табуована більшовицькою владою. Нині доступ до багатьох засекречених джерел і літератури дає змогу по-новому подивитися на вже відомі епізоди війни.

Відновлення державної незалежності України створило умови для відтворення правдивої картини трагічних подій Другої світової війни, які залишили глибокий слід у долі українського народу. На жаль, більш ніж за двадцять років державної незалежності України з'явилися лише окремі публікації, присвячені політиці німецької влади щодо українських професійних театрів у Галичині. Окремі аспекти цієї проблеми розглядалися в дисертаційному дослідженні В.Гайдабури "Сценічне мистецтво в Україні періоду німецько-фашистської окупації (1941–1944 року)"¹, у наукових розробках Н.Антонюк, Л.Ванюги, А.Грицана, О.Луцького.

Проте аналіз цих та інших публікацій свідчить, що дослідження особливостей розгортання театральної діяльності на теренах Галичини означеного періоду вивчено недостатньо, що й зумовило актуальність зазначеної проблеми.

Метою статті є розкриття сутності політики німецької окупаційної влади щодо професійних театрів Галичини в 1941–1944 рр.

Відповідно до поставленої мети плануємо вирішити такі завдання: проаналізувати фактори впливу німецької влади на процес діяльності українських театрів Галичини, простежити шляхи, які долав театр в умовах "нового німецького порядку".

З початком німецько-радянської війни значна частина українських земель, у тому числі Західна Україна, опинилися під владою німецьких окупантів. Окремі вчені-історики висловлюють думку, що українське населення, серед якого й галичани, потерпаючи від масових більшовицьких репресій, убачало в Німеччині союзника у війні проти Москви. Однак, як засвідчує історія, гітлерівців не турбувало розширення політичних можливостей українців. Навпаки, їх справжньою метою було розчленування території України, що згодом підтвердилося на практиці. Анулювавши прийнятий 30 червня 1941 року у Львові Акт проголошення Української держави, уже в серпні того року вони розділили Україну на окремі адміністративні одиниці: